

Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΝ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1961 - 1964

Υπό τοῦ κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ Χ. ΜΟΥΡΟΥΤΗ

Τμηματάρχου τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας
Διπλωματούχου τοῦ Institut de Statistique de l' Université de Paris

1. Εἰσαγωγή

Ἡ Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.) ἐκάλυψε προσφάτως ἓνα μεγάλο κενὸν διὰ τῆς ἐμφάνισεως τῶν πρώτων στατιστικῶν σειρῶν (1) σχετικῶς μὲ τὴν ἀμοιβὴν ἐργασίας ἐν Ἑλλάδι.

Εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν ἐπιχειρεῖται ἡ διερεύνησις τῆς διαρθρώσεως τῆς ἀμοιβῆς ἐργασίας εἰς τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὴν περίοδον 1961 - 1964, ὡς ἐμφανίζεται αὕτη βάσει τῶν δεδομένων, ἅτινα προέκυψαν ἐκ τῆς διεξαχθείσης ὑπὸ τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. εἰδικῆς ἐρεῦνης.

Πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν χαρακτηριστικῶν, ἅτινα ἐμφανίζει ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας, κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐρεῦνης, διὰ τὴν πληρεστέραν κατανόησιν τῶν παρατιθεμένων στοιχείων.

Ἡ διενεργουμένη ἐρευνα ὑπὸ τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. καλύπτει τὴν βιομηχανίαν καὶ βιοτεχνίαν καὶ ἀναφέρεται εἰς τὰ καταστήματα τὰ ἔχοντα ἀπασχόλησιν δέκα μισθωτῶν καὶ ἄνω.

Διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἐρεῦνης ἐρευνῶνται ἀνὰ τρίμηνον 1.800 περίπου βιομηχαναί, ἀποτελοῦσαι «τυχαῖον» δείγμα, ληφθὲν συμφώνως μὲ τὴν τεχνικὴν τῆς στατιστικῆς μεθοδολογίας, εἰς τρόπον ὥστε τὰ ἐξ αὐτοῦ προκύπτοντα

Πηγή : (1) Ε.Σ.Υ.Ε. : α) Ἀποτελέσματα ἐρευνῶν ἀπασχολήσεως καὶ ἀμοιβῆς ἐργασίας εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν βιοτεχνίαν κατὰ τὰ ἔτη 1962 - 1963, Ἀθῆναι, 1965.

β) Ἀποτελέσματα ἐρευνῶν ἀπασχολήσεως καὶ ἀμοιβῆς ἐργασίας, εἰς μηνιαία Στατιστικά τεύχη (Μ.Σ.Δ.) τῶν μηνῶν : Ἰανουαρίου, Ἀπριλίου, Μαΐου, Αὐγούστου, Νοεμβρίου 1964, ὁμοίως εἰς Μ.Σ.Δ. τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Μαΐου 1965.

γ) Τριμηνιαῖον Δελτίον Στατιστικῆς Ὑπουργείου Ἐργασίας, τόμος II, τεῦχος 4, Ἀθῆναι 1965.

αποτελέσματα να δύναται να έναρξοῦν εἰς τὸ σύνολον τῆς βιομηχανίας.

Τὰ σχετικὰ στοιχεῖα περὶ τῶν καταβαλλομένων ἀποδοχῶν συγκεντρῶνται ἐκ τῶν μισθοδοτικῶν καταστάσεων τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ περιλαμβάνουν τὸ σύνολον τῶν ἀκαθαρίστων χρηματικῶν ποσῶν, ἅτινα καταβάλλουν αἱ ἐπιχειρήσεις εἰς τοὺς μισθωτοὺς καθ' ἑκάστην περίοδον πληρωμῆς, ἥτοι τοὺς μισθοὺς — ἡμερομίσθια, τὰς ἀμοιβὰς δι' ὑπέρωριακὴν ἐργασίαν ἢ ἐργασίαν νυκτὸς καὶ γενικῶς πᾶν χρηματικὸν ποσὸν τὸ ὁποῖον καταβάλλεται εἰς τοὺς μισθωτοὺς τακτικῶς, ἥτοι καθ' ἑκάστην περίοδον πληρωμῆς (1).

2. Ἡ διάρθρωσις τῆς ἀμοιβῆς ἐργασίας

Συμφώνως πρὸς τὰ δεδομένα τῆς προσφάτου περιοδικῆς ἐρεύνης τῆς Ε.Σ.Υ.Ε (Νοεμβρίου 1964), ὑπὸ τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων μὲ ἀπασχόλησιν δέκα μισθωτῶν καὶ ἄνω, κατεβλήθησαν εἰς τοὺς μισθωτοὺς των (ὑπάλληλους καὶ ἐργάτας) 92.046.000 δραχμαὶ κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον μιᾶς ἐβδομάδος τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1964.

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἔλαβον οἱ μὲν ἐργάται 67.470.000 δραχμάς, ἥτοι τὸ 73,3% καὶ οἱ ὑπάλληλοι 24.576.000 δραχμάς, ἢ τὸ 26,7%, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν.

Εἰς τὸν κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 1 συνοπτικὸν πίνακα δίδεται ἀναλυτικώτερον ἡ ἐν λόγῳ κατανομή:

Πίναξ 1

Ἐμφαίνων τὴν διάρθρωσιν τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν καὶ τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν

(Εἰς δραχμάς)

(Νοέμβριος 1964)

Κατηγορία μισθωτῶν	Ἀπασχολούμενοι	Ποσοστιαία % συμμετοχὴ	Καταβληθεῖσαι ἀποδοχαὶ	Ποσοστιαία % συμμετοχὴ
1. Ὑπάλληλοι	28.435	15,3	24.576.000	26,7
2. Ἐργάται	157.413	84,7	67.470.000	73,3
Σύνολον	185.848	100,0	92.046.000	100,0

1) Διὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὸ μεθοδολογικὸν σχῆμα τῆς ἐν λόγῳ ἐρεύνης, παραπέμπομεν: α) Ε.Σ.Υ.Ε.: Ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν ἀπασχολήσεως καὶ ἀμοιβῆς ἐργασίας εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ βιοτεχνίαν κατὰ τὰ ἔτη 1962 - 1963, Ἀθῆναι, 1965, β) International Labour Office: Report to the Government of Greece on Labour Statistics (employment and payroll statistics), Genève, 1964, γ) Th. Mouroutis: une technique appliquée pour la correction de l'Indice d'emploi par l'enquête sur la structure de l'Industrie Hellenique, Paris, 1964, δ) Θεοδ. Χ. Μουρούτη: Τὸ πρόβλημα «γεννήσεων» καὶ «θανάτων» μονάδων ἀριθμοδεικτῶν καὶ ἡ τεχνικὴ διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῶν συστηματικῶν λαθῶν, Ἀθῆναι, 1965, ε) Θεοδ. Μουρούτη: Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀποδοχῶν μισθωτῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὸ ἔτος 1964 εἰς «Ἐπιθεώρησιν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν», τεύχος 23 - 24, Ἀθῆναι, 1965.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος 1 προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα :

Οἱ ἐργάται, ἂν καὶ ἀντιπροσωπεύουν ὡς πρὸς τὴν ἀπασχόλησιν τὸ 84,7%, συμμετέχουν εἰς τὰς ἀποδοχὰς μὲ ποσοστὸν 73,3% μόνον. Οἱ ὑπάλληλοι, ἀντιθέτως, ἐνῶ ἀντιπροσωπεύουν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν βιομηχανίαν τὸ 15,3%, ὡς πρὸς τὰς ἀποδοχὰς συμμετέχουν μὲ ποσοστὸν 26,7%.

Ἐξεταζομένη ἡ διάρθρωσις τῆς ἀμοιβῆς ἐργασίας ἐμφανίζει ἀξιολόγους ἀποκλίσεις κατὰ φύλον ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀφ' ἑτέρου.

α) Ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας κατὰ φύλον

Τὸ μέσον ἐτήσιον ὠρομίσθιον ἐργατῶν (ἀμφοτέρων τῶν φύλων) ὑπελογίσθη εἰς 9,3 δραχμὰς κατὰ τὸ ἔτος 1964. Ἐναντι τούτου τὸ ὠρομίσθιον τῶν ἄρρένων ἐργατῶν ἦτο 10,9 δραχμαὶ καὶ τῶν θηλέων 6,7 δραχμαὶ, ἦτοι αἱ μέσαι ἀποδοχαὶ τῶν ἄρρένων ἐργατῶν ὑπερέχουν τῶν ἀντιστοιχῶν ἀποδοχῶν τῶν θηλέων κατὰ 63%. Ἡ ἐν λόγῳ σχέσις διαφοροποιεῖται εἰς ὠρισμένους κλάδους τῆς βιομηχανίας, ἀναλόγως τῆς συνθέσεως τῆς ἀπασχολήσεως, ἦτοι ἀναλόγως τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν εἰδικευμένων ἐργατῶν.

Ὅμοιως αἱ ἀποδοχαὶ τῶν ἄρρένων ὑπαλλήλων ὑπερέχουν κατὰ 70% ἔναντι τῶν ἀποδοχῶν τῶν θηλέων ὑπαλλήλων, ἦτοι ἔναντι τῶν 3.685 δραχμῶν, αἵτινες ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸν μέσον ἐτήσιον ὄρον μηνιαίων ἀποδοχῶν ἄρρένων ὑπαλλήλων κατὰ τὸ ἔτος 1964, αἱ ἀποδοχαὶ τῶν θηλέων ὑπαλλήλων ἀνῆρχοντο εἰς 2.172 δραχμὰς.

β) Ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας κατὰ κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος

Ἐξεταζόμενα αἱ ἀποδοχαὶ μισθωτῶν εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κλάδους τῆς βιομηχανίας ἐμφανίζουν σημαντικὰς διαφοροποιήσεις.

Οὕτως, ἔναντι τοῦ μέσου ὠρομισθίου ἐργατῶν, ἀνερχομένου εἰς 9,3 δραχμὰς κατὰ τὸ ἔτος 1964, οἱ ἐργάται τοῦ κλάδου ἐκτυπώσεων — ἐκδόσεων εἶχον ὠρομίσθιον 14,0 δραχμὰς καὶ οἱ ἐργάται τοῦ κλάδου κατασκευῆς εἰδῶν ἐνδύσεως — ὑποδήσεως κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον 8,0 δραχμὰς.

Εἰς τὸν κατωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 2 πίνακα ἐμφαίνονται οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας μὲ τὰς ἀντιστοιχοῦς ὑψηλοτέρας μέσας ἀποδοχὰς ἐργατῶν κατὰ τὸ ἔτος 1964.

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, τὰς ὑψηλοτέρας ἀποδοχὰς καταβάλλουν οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπαιτεῖται εἰδικευμένη κυρίως ἐργασία, καὶ τὰς χαμηλοτέρας ἀποδοχὰς οἱ κλάδοι εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἀπαιτεῖται εἰδικευμένη ἐργασία.

Εἰς τὸν ἀκολουθοῦντα συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 3 πίνακα ἐμφαίνονται οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας οἵτινες καταβάλλουν τὰς χαμηλοτέρας ἀποδοχὰς εἰς ἐργάτας.

Πίναξ 2

Έμφαίνων τούς κλάδους τῆς βιομηχανίας αἰτινες καταβάλλουν τὰς ὑψηλοτέρας μέσας ἀποδοχὰς (1) εἰς ἐργάτας
(Εἰς δραχμὰς) (Μέσος ἐτήσιος ὄρος ἔτους 1964)

Κλάδοι τῆς βιομηχανίας	Μέσος ἐτήσιος ὄρος ὠριαίων ἀποδοχῶν	Ἀποκλίσεις τοῖς % ἔκ τοῦ μέσου ὄρου
1. Σύνολον βιομηχανίας	9,3 ⁽²⁾	100,0
2. Ἐκτυπώσεως-ἐκδόσεως κλπ.	14,0	150,0
3. Παραγῶγων πετρελαίου	13,9	149,5
4. Βασικαὶ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι	12,8	134,6
5. Κατασκευῆς μεταφορικῶν μέσων	11,8	126,9

3. Αἱ μεταβολαὶ τῶν ἀποδοχῶν μισθωτῶν

α) Ἀπόλυτον ὕψος τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν

Τὸ ἀπόλυτον ὕψος τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν (3) (μισθῶν καὶ ἡμε-

1) Πηγὴ Ε.Σ.Υ.Ε.: ὡς βάσις ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ δεδομένα τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., βάσει τῶν ὁποίων ὑπελογίσθησαν οἱ μέσοι ἐτήσιοι ὄροι τῶν ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν.

2) Ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν κατὰ κεφαλὴν ἀποδοχῶν, δεόν νά λεχθοῦν τὰ κάτωθι :

Αἱ ἐμφανιζόμεναι κατὰ κεφαλὴν ἀμοιβαὶ προέρχονται ἐξ ἐκτιμῆσεως πρωτογενῶν μεγεθῶν καὶ ὑπόκεινται εἰς σχετικὸν σφάλμα.

Τοῦτο ὑπελογίσθη εἰς 1% περίπου διὰ τὴν ἀπασχόλησιν εἰς τὸ σύνολον τῆς βιομηχανίας. Αἱ ἐκτιμῆσεις τῶν μέσων κατὰ κεφαλὴν ἀποδοχῶν ἔχουν μεγαλύτερον βαθμὸν ἀκρίβειας ἀπὸ τὰς ἐκτιμῆσεις τῶν πρωτογενῶν μεγεθῶν (ἀποδοχῶν καὶ ὠρῶν ἐργασίας). Τὸ σφάλμα (συντελεστὴς μεταβλητικότητος) περιορίζεται εἰς 1/2 %. Οὕτω, τὸ τυπικὸν τοῦτο σφάλμα εἶναι συνέπεια τῆς ὑφισταμένης ἰσχυρᾶς συσχέτισεως τῶν ἀποδοχῶν καὶ τῶν ὠρῶν ἐργασίας. Ὁ ἐν λόγῳ συντελεστὴς συσχέτισεως $r = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2} \sqrt{\sum (y - \bar{y})^2}}$ ὑπε-

λογίσθη ὑφ' ἡμῶν καὶ εἶναι $r = 0,954$ εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον δεῖγμα. Ἀκολουθῶν, διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ τέστ τῆς συσχέτισεως *Transformée* τοῦ Fisher, προκύπτει ὅτι ὑφίσταται συσχέτισις καὶ εἰς τὸν πληθυσμὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται τὸ ἐρευνώμενον δεῖγμα, καὶ μὲ πιθανότητα 95% ὁ συντελεστὴς ρ συσχέτισεως τοῦ πληθυσμοῦ εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ διαστήματος :

$$Z - 2\sigma_z < \rho < Z + 2\sigma_z$$

ἤτοι :

$$0,90 < \rho < 98$$

$$\delta\text{που: } \sigma_z = \frac{1}{\sqrt{n-3}}$$

3) Πηγὴ: Ε.Σ.Υ.Ε. ὡς βάσις ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ δεδομένα τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., βάσει τῶν ὁποίων ἐγένετο ὑπολογισμὸς τῶν μέσων ἐτησίων ὄρων.

Πίναξ 3

Ἐμφαίνων τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας, οἵτινες καταβάλλουν τὰς χαμηλοτέρας μέσας ἀποδοχὰς εἰς ἐργάτας

(Εἰς δραχμὰς)

(Μέσος ἐτήσιος ὄρος ἔτους 1964)

Κλάδοι τῆς βιομηχανίας	Μέσος ἐτήσιος ὄρος ὠριαίων ἀποδοχῶν	Ἀποκλίσεις τοῖς % ἐκ τοῦ μέσου ὄρου
1. Σύνολον βιομηχανίας	9,3	100,0
2. Βιομηχ. εἰδῶν ὑποδήσεως - ἐνδύσεως	8,0	86,0
3. Βιομ. ὑφαντικαὶ	8,0	86,0
4. Βιομ. καπνοῦ	8,2	88,2
5. Βιομ. ξύλου καὶ φελλοῦ	8,3	89,2

ρομισθίων) εἰς τοὺς μισθωτοὺς τῆς βιομηχανίας, ἐσημείωσεν αὐξήσιν κατὰ 20,4% μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1961 - 1964.

Ἐπιπλέον, εἰς τὸν παρατιθέμενον συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 4 πίνακα, ἐμφαίνεται ὁ μέσος ἐτήσιος ὄρος τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν (1) εἰς ὑπαλλήλους καὶ ἐργάτας κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον μιᾶς ἐβδομάδος καὶ ὁ ἀντίστοιχος μέσος ἐτήσιος ὄρος τῶν μισθωτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους κατεβλήθησαν αἱ ἐν λόγω ἀποδοχαί.

Πίναξ 4

Ἐμφαίνων τὸς καταβληθείσας ἀποδοχὰς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν μισθωτῶν τῆς βιομηχανίας, κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον μιᾶς ἐβδομάδος

(Εἰς χιλ. δραχμῶν)

(Ἔτος βάσεως 1961 = 100,0)

Ἔτη	Μέσος ἐτήσιος ὄρος καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν	Δείκτης μεταβολῶν	Ἀπασχολούμενοι ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται	Δείκτης μεταβολῶν
1961	72.765	100,0	185.700	100,0
1962	73.854	101,5	182.200	98,1
1963	77.886	107,0	185.600	99,9
1964	87.580	120,4	184.600	99,4

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα:

1) Εἰς τὴν σημειωθεῖσαν αὐξήσιν τοῦ ἀπολύτου ὕψους τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν κατὰ 20,4%, τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ταύτης, ἦτο

1) Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ὡς βάσις ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ δεδομένα τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., βάσει τῶν ὁποίων ἐγένετο ὑπολογισμὸς τῶν μέσων ἐτησίων ὄρων.

13,4% αντίστοιχεί εις τὸ ἔτος 1964 (1), ἔναντι 6% τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως, ἣτις εἶχε σημειωθῆ κατὰ τὸ ἔτος 1963.

Ἡ σημειωθείσα ἀνωτέρω αὐξησης τῶν ἀποδοχῶν μισθωτῶν κατὰ τὸ 1964 ὀφείλεται κυρίως εις τὸ γεγονός ὅτι, ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1964 ἐγένετο ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν ἰσχυόντων ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1962 κατωτάτων ὀρίων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων τῶν μισθωτῶν, παραλλήλως δὲ ἐθεσπίσθη διὰ πρῶτην φορὰν ἐν Ἑλλάδι (1) τὸ «ἐπίδομα ἀδείας», τὸ ὁποῖον συνίστατο εις τὴν καταβολὴν τῶν ἀποδοχῶν ἡμίσεος δεκαπενθημέρου διὰ τὸ ἔτος 1964 καὶ ἐνὸς δεκαπενθημέρου ἀποδοχῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1965 καὶ ἐφεξῆς.

2) Κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπασχολουμένων μισθωτῶν εις τὴν βιομηχανίαν ἐσημείωσε μικρὰν κάμψιν, ἀνερχομένην εις 0,6%. Ἡ ἐν λόγῳ μείωσις τῆς ἀπασχολήσεως ἀφορᾷ κυρίως τοὺς ἐργάτας, καθ' ὅτι, ὡς γνωστόν, τὸ ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν ἐμφανίζει σταθερὰν σχέσιν ἐργασίας.

3) Ἡ σημειωθείσα αὐξησης τοῦ ἀπολύτου ὕψους τῶν καταβληθεισῶν ἀποδοχῶν καὶ ἡ ἀντίστοιχος μείωσις τῆς ἀπασχολήσεως εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησην τῶν κατὰ κεφαλὴν ἀμοιβῶν τῶν μισθωτῶν τῆς βιομηχανίας, ὡς ἐκτίθεται ἐν συνεχείᾳ.

β) Ὡριαῖαι ἀποδοχαὶ ἐργατῶν

Αἱ ἀποδοχαὶ ἐργατῶν, τὸσον αἱ ὀνομαστικαί, ὅσον καὶ αἱ πραγματικαὶ τοιαῦται, ἐσημείωσαν σημαντικὴν αὐξησην κατὰ τὰ ἔτη 1961—1964 εις τὸ σύνολον τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν ἀντιστοίχων δεικτῶν μεταβολῶν τῶν μέσων ὠρομισθίων ἐργατῶν κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον.

Οὕτως, ὁ μέσος ὀρος ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν (ἀμφοτέρων τῶν φύλων) ἐσημείωσεν αὐξησην κατὰ 22,4% μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1961—1964. Ἡ ἐν λόγῳ

Πίναξ 5

Ἐμφαίνων τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὀνομαστικῶν ὠρομισθίων ἐργατῶν εις τὴν βιομηχανίαν

(Εἰς δραχμαὶς) (Ἔτος βάσεως 1961 = 100,0)

ΕΤΗ	Ἀμφοτέρων τῶν φύλων	Δείκτης μεταβολῶν	Ἐργατῶν ἀρρένων	Δείκτης μεταβολῶν	Ἐργατῶν θηλέων	Δείκτης μεταβολῶν
1961	7,8	100,0	8,8	100,0	5,7	100,0
1962	8,0	105,3	9,3	105,7	5,9	103,5
1963	8,4	110,5	9,8	111,4	6,2	108,8
1964	9,3	122,4	10,9	123,9	6,7	111,5

1) α) Θεοδ. Χ. Μουρούτη: Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀποδοχῶν μισθωτῶν εις τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὸ ἔτος 1964, εις Δελτίον Πολιτικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, τεύχος 23-24, Ἀθῆναι, 1965.

β) Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων: Ἡ Ἑλληνικὴ Βιομηχανία, Ἀθῆναι, 1965.

αύξεις εξεταζομένη κατά φύλον είναι διάφορος, ήτοι εις τούς ἄρρενας ἐργάτας ἀντιστοιχεί αύξεις τῶν ἀποδοχῶν 23,9%, ἐνῶ εις τὰς θήλειαι 11,5%.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 5 πίνακα δίδεται ἡ κίνησις τῶν μέσων ἐτησίων ὄρων ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν κατὰ φύλον, μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν δεικτῶν μεταβολῶν τούτων.

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ πίνακος τούτου, ἡ μέση ἐτησίᾳ αύξεις τῶν ἀποδοχῶν ἐργατῶν ἦτο 5% περίπου κατὰ τὰ ἔτη 1962 καὶ 1963, ἐνῶ ἡ ἀντιστοιχοῦσα αύξεις κατὰ τὸ ἔτος 1964 ἀνῆλθεν εις 12%.

Τοῦτο ὀφείλεται, ὡς ἐλέχθη, εις τὴν δοθεῖσαν αύξισιν τῶν κατωτάτων ὀρίων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1964 ἀπὸ 57 εις 64 δραχμὰς καὶ εις τὸ θεσπισθὲν διὰ πρώτην φορὰν ἐν Ἑλλάδι «ἐπίδομα ἀδείας» διὰ τούς μισθωτοὺς, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ μὲ γενικὴν αύξισιν τῶν ἀποδοχῶν κατὰ 4,4% περίπου.

Ἡ διαπιστωθεῖσα ἀνωτέρω αύξισιν τῶν ἀποδοχῶν ἐργατῶν, βάσει τῶν δεδομένων τῆς ἐρεύνης τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐξ ἐτέρων πηγῶν.

Οὕτως, εις τὸν κατωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 6 πίνακα, ἀπεικονίζεται ἡ ἐξέλιξις τῶν κατωτάτων ὀρίων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, ἅτινα προβλέπονται ὑπὸ τῶν Συλλογικῶν Συμβάσεων Ἑργασίας.

Πίναξ 6

Ἐμφαίνων τὴν ἐξέλιξιν τῶν κατωτάτων ὀρίων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων κατὰ τὰ ἔτη 1961 – 1964

(Εἰς δραχμὰς)

Κατηγορία μισθωτῶν	Κατώτατα ὅρια μισθῶν – ἡμερομισθίων			
	1961	1962	1963	1964
Ἡμερομισθία: ἀρρένων	53	57	57	64
Ἡμερομισθία: θηλέων	41	44	44	50
Μαθητεομένων	21	24	24	27
Μισθοὶ ἀρρένων	1300	1440	1440	1600
Μισθοὶ θηλέων	1050	1150	1150	1300

γ) Πραγματικαὶ ἀποδοχαὶ ἐργατῶν

Αἱ ἀνωτέρω σημειωθεῖσαι αύξίσεις εις τὰς ἀποδοχὰς τῶν ἐργατῶν δὲν ἦσαν ὀνομαστικά, ἀλλὰ πραγματικά (1), ἤτοι ἀντιπροσωπεύουν αύξισιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τούτων.

1) Διὰ τὸν ἀκριβέστερον ὑπολογισμὸν τῶν πραγματικῶν ἀποδοχῶν θὰ ἔδει νὰ χρησιμοποιηθῆ ἰδικὸς τιμάρημος δι' ἐκάστην κατηγορίαν μισθωτῶν, εις τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται τὰ ἐν λόγῳ ὠρομισθία.

ὡς προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ κατωτέρω πίνακος 7, κατὰ τὰ ἔτη 1961 - 1964, ἐναντι αὐξήσεως τοῦ δείκτου ἀποδοχῶν τῶν ἐργατῶν (ἀμφοτέρων τῶν φύλων) κατὰ 22,4%, ἐσημειώθη αὐξησης τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ κατὰ 3,6%, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνοδὸν τοῦ δείκτου πραγματικῶν ἀποδοχῶν κατὰ 18,9% κατὰ τὴν ἐρευνωμένην περίοδον.

Εἰς τὸν πίνακα τοῦτον δίδεται ἡ ἐξέλιξις τῶν ὑπολογισθειῶν πραγματικῶν ἀποδοχῶν.

Πίναξ 7

Ἐμφαίνων τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγματικῶν ὠρομισθίων ἐργατῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν

(Ἔτος βάσεως 1961 = 100,0)

ΕΤΗ	Δείκται ὀνομαστικῶν ὠρομισθίων			Δείκτης τιμῶν κατανα- λωτοῦ	Δείκται πραγματικῶν ὠρομισθίων		
	Ἀμφοτέρων τῶν φύλων	Ἀρρένων ἐργατῶν	Θηλέων ἐργατῶν		Ἀμφοτέρων τῶν φύλων	Ἀρρένων ἐργατῶν	Θηλέων ἐργατῶν
1961	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1962	105,3	105,7	103,5	99,7	105,6	106,0	103,8
1963	110,5	111,7	108,8	102,7	107,6	108,8	105,9
1964	122,4	123,9	111,5	103,6	118,2	119,6	107,6

Πηγή: α) Ε.Σ.Υ.Ε.

β) Τράπεζα Ἑλλάδος: Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία κατὰ τὸ ἔτος 1964, Ἀθήναι, 1965.

δ) Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν κατὰ κλάδους τῆς βιομηχανίας

Ἐξετάζοντες τὴν ἐξέλιξιν τῶν δεικτῶν μεταβολῶν τῶν ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κλάδους τῆς βιομηχανίας, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα:

Ἐναντι τῆς σημειωθείσης μέσης αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν ἐργατῶν εἰς τὸ σύνολον τῆς βιομηχανίας κατὰ 22,4%, εἰς ὀκτὼ κλάδους τῆς βιομηχανίας, καλύπτοντας τὸ 33% τῶν ἀπασχολουμένων, τὸ ποσοστὸν τῆς αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν ἦτο ἀνώτερον τοῦ μέσου τοιοῦτου.

Εἰς τὸν κατωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 8 πίνακα δίδονται οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσημειώθησαν τὰ μεγαλύτερα ποσοστὰ αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργατῶν κατὰ τὴν ἐρευνωμένην περίοδον.

Ἀναλυτικώτερον, ἡ ἐξέλιξις καὶ ἡ διάθρῃσις τῶν ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν μετὰ τῶν ἀντιστοίχων δεικτῶν μεταβολῶν τούτων δίδεται εἰς τοὺς κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 1α ἀναλυτικοὺς πίνακας.

Πίναξ 1

Μέσοι έτήσιοι όροι ώριαίων άποδοχών έργατών εις τήν βιομηχανίαύ

(Είς δραχμάς)

Κωδικός άρθριός	Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	1961			1962 *			1963			1964		
		Άποφτέων των φύλων	Άρρετες	Θήλεις	Άποφτέων των φύλων	Άρρετες	Θήλεις	Άποφτέων των φύλων	Άρρετες	Θήλεις	Άποφτέων των φύλων	Άρρετες	Θήλεις
20 - 39													
20	Σύνολον βιομηχανίας	7,6	8,8	5,7	8,0	9,3	5,9	8,4	9,8	6,2	9,3	10,9	6,7
21	Βιομηχανία ειδών διατροφής	7,5	9,4	5,3	7,9	9,6	5,5	8,2	10,0	5,8	8,9	10,9	6,4
22	Βιομηχανία ποτών	7,7	8,5	5,3	8,1	9,0	5,8	8,2	9,1	6,0	9,4	10,5	6,7
23	Καπνοβιομηχανία	6,8	9,3	5,6	6,7	9,2	5,5	7,1	9,6	5,7	8,2	10,8	6,5
24	Υφαντικά βιομηχανία	6,7	8,4	5,9	7,0	9,1	6,1	7,4	9,7	6,4	8,0	10,4	6,9
25	Βιομηχ. ειδών ύποδησεως, ειδών ένδυσεως	6,6	8,1	5,7	7,1	8,8	6,2	7,4	9,8	6,1	8,0	10,6	6,5
26	Βιομηχανία ύλλου και φελλού	6,8	7,1	4,6	7,1	7,2	5,0	7,5	7,8	5,5	8,3	8,6	6,1
27	Βιομηχανία έπιπλων & ειδών έπιπλώσεως	6,9	7,0	5,6	7,3	7,4	5,6	8,1	8,2	6,1	8,8	8,9	6,3
28	Βιομηχ. χάρτου & κατασκευή ειδών χάρτου	7,4	8,7	5,3	7,8	9,1	5,6	8,2	9,9	5,8	8,6	10,2	6,5
29	Έκτυπώσεις, εκδόσεις & συναφείς βιομηχ.	12,1	14,5	5,7	12,2	14,4	6,0	13,2	15,6	6,3	14,0	16,8	6,5
30	Βιομηχ. δέρματος, γουναρικών & ειδών έκ	7,6	8,2	4,9	7,9	8,5	5,2	8,5	9,0	5,7	9,5	10,0	6,8
31	Βιομηχανία έλαστικού	7,8	9,2	6,4	8,1	9,3	6,4	8,5	9,8	6,7	9,4	11,1	7,1
32	Χημικά βιομηχανία	8,0	8,4	5,8	9,1	10,1	6,1	9,6	10,9	6,4	10,6	11,9	7,1
33	Βιομηχ. παραγωγήν πετρελαίου & άνθρακος	12,6	12,6	6,7	12,6	12,7	6,6	12,6	12,7	6,7	13,9	13,9	7,7
34	Βασικά μεταλλουργικά βιομηχανία	8,8	9,4	5,5	8,9	9,6	5,9	9,7	10,3	6,3	10,9	11,6	7,1
35	Κατασκ. άπαικμένων εκ μετάλλου εκτός	10,7	10,8	5,6	10,5	10,6	5,9	11,0	11,2	6,5	12,8	13,1	7,0
36	Κατασκ. ηλ. κατ. έκτός των ηλεκτρ.	7,2	7,7	5,4	7,5	8,0	5,6	8,0	8,5	5,8	8,8	9,5	6,3
37	Κατασκ. ηλεκτρ. μηχανών & συσκευών	7,1	7,1	6,4	7,7	7,7	6,4	8,0	8,0	7,0	8,9	8,9	8,5
38	Κατασκευή μεταφορικών μέσων	9,0	9,1	5,6	7,8	8,2	5,5	8,3	8,8	5,8	9,5	10,0	6,5
39	Διάφοροι βιομηχανία	6,6	7,6	5,2	6,8	7,8	5,3	7,4	8,2	5,8	8,3	9,5	6,3

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε., βάσει τών δεδομένων τής Ε.Σ.Υ.Ε., βλέπε «Τριμηνιαίων Δελτίων Υπηρεσίας Στατιστικής Υπουργείου Έργων-
σίας», Τόμον ΙΙ, Τεύχος 4, έγέμετο ό υπολογισμός τών μέσων έτήσιων όρων και τών αντίστοιχών δείκτών μεταβολών
τούτων (ή έν λόγω παρατήρησης άφορά και τούς πίνακες 2 και 2α).

Πίναξ 1α
 Δείκται μεταβολῶν μέσων ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν (ἄρρένων καὶ θηλέων) εἰς τὴν βιομηχανίαν
 (Βάσις δείκτου : 1961 = 100,0)

Κωδικὸς ἀριθμὸς	Κλάδοι οικονομικῆς δραστηριότητος	Μέσος ὀρος ὠριαίων ἀποδοχῶν ἐργατῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων			
		1961	1962	1963	1964
20 - 39	Σύνολον βιομηχανίας	7,6	105,3	110,5	122,4
20	Βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς	7,5	105,3	109,3	118,7
21	Βιομηχανία ποτῶν	7,7	105,2	106,5	122,1
22	Καπνοβιομηχανία	6,8	98,5	104,4	120,6
23	Υφαντικαὶ βιομηχανίαι	6,7	104,5	110,4	119,4
24	Βιομηχ. εἰδῶν ὑποδήσεως, εἰδῶν ἐνδυμασίας	6,6	107,6	112,1	121,2
25	Βιομηχ. ξύλου καὶ φελλοῦ	6,8	104,4	110,3	122,1
26	Βιομηχ. ἐπίπλων καὶ κατασκευῆς εἰδῶν ἐκ χάρτου	6,9	105,8	117,4	127,5
27	Βιομηχ. χάρτου καὶ κατασκευῆς εἰδῶν ἐκ χάρτου	7,4	105,4	110,8	116,2
28	Ἐκτυπώσεις, ἐκδόσεις & συναφεῖς βιομηχ.	12,1	100,8	109,1	115,7
29	Βιομηχ. δερμάτος, γουναρικῶν καὶ εἰδῶν ἐκ δερμάτος	7,6	103,9	111,8	125,0
30	Βιομηχανία ἐλαστικοῦ	7,8	103,8	109,0	120,5
31	Χημικαὶ βιομηχανίαι	8,0	113,8	120,0	132,5
32	Βιομηχ. παραγωγῶν πετρελ. & ἀνθρακος	12,6	100,0	100,0	110,3
33	Βιομηχανία μὴ μεταλλικῶν ὀρυκτῶν	8,8	101,1	110,2	123,9
34	Βασικαὶ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι	10,7	98,1	102,8	119,6
35	Κατασκ. ἀντικειμένων ἐκ μετάλλου ἐκτός μηχανῶν	7,2	104,2	111,1	122,2
36	Κατασκ. μηχανῶν & συσκ. ἐκτός τῶν ἠλεκτρ.	7,1	108,5	112,7	125,4
37	Κατασκ. ἠλεκτρικῶν μηχανῶν & συσκευῶν	7,7	101,3	107,8	123,4
38	Κατασκευὴ μεταφορικῶν μέσων	9,0	107,8	114,4	131,1
39	Διάφοροι βιομηχανία	6,6	103,0	112,1	125,8

Πίναξ 8

Ἐμφαίνων τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας εἰς τοὺς ὁποίους ἐσημειώθησαν τὰ μεγαλύτερα ποσοστὰ αὐξήσεων εἰς τὰς ἀποδοχὰς τῶν ἔργατῶν

(Εἰς δραχμὰς)

(Ἔτος βάσεως 1961 = 100,0)

Κλάδοι βιομηχανίας	Μέσος ὁρος ὠριαίων ἀποδοχῶν 1964	1964
		1961 = 100
Σύνολον βιομηχανίας	9,3	122,4
Βιομηχανίαί χημικαί	10,6	132,5
» μεταφορικῶν μέσων	11,8	131,8
» ἐπίπλων	8,8	127,5
» κατασκευῆς μηχανῶν	8,9	125,4
» δέρματος	9,5	125,0

ε) Αἱ μηνιαῖαι ἀποδοχαὶ ὑπαλλήλων

Ὅμοιος, οἱ μέσοι ὁροὶ μηνιαίων ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων (ἀμφοτέρων τῶν φύλων) ἐσημείωσαν αὐξήσιν ἀνερχομένην εἰς 14,4% εἰς τὸ σύνολον τῆς βιομηχανίας μεταξύ τῶν ἐτῶν 1961 – 1964. Ἡ ἐν λόγω αὐξήσις ἐξεταζομένη κατὰ φύλον εἶναι διάφορος, ἦτοι εἰς μὲν τοὺς ἄρρενας ὑπαλλήλους εἶναι 14,9%, εἰς δὲ τὰς θήλειαι 16,5%.

Εἰς τὸν κατωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 9 πίνακα δίδονται οἱ ὑπολογισθέντες μέσοι ἐτήσιοι ὁροὶ μηνιαίων ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων κατὰ φύλον, μετὰ τῶν ἀντιστοίχων δεικτῶν μεταβολῶν τούτων.

Πίναξ 9

Ἐμφαίνων τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὀνομαστικῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων εἰς τὴν βιομηχανίαν

(Εἰς δραχμὰς)

(Ἔτος βάσεως 1961 = 100,0)

ΕΤΗ	Ἀμφοτέρων τῶν φύλων	Δείκτης μεταβολῶν	Ἐπαλλήλων ἄρρένων	Δείκτης μεταβολῶν	Ἐπαλλήλων θηλέων	Δείκτης μεταβολῶν
1961	2.954	100,0	3.207	100,0	1.865	100,0
1962	3.061	103,6	3.324	103,6	1.933	103,6
1963	3.175	107,5	3.454	107,7	2.027	108,7
1964	3.380	114,4	3.685	114,9	2.172	116,5

Ἐκ τοῦ προηγουμένου πίνακος προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα :

α) Ἡ μέση ἔτησια αὐξησις τῶν ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων κατὰ τὰ ἔτη 1962 καὶ 1963 ἦτο τῆς τάξεως 3,5%, ἐνῶ ἡ σημειωθείσα αὐξησις κατὰ τὸ ἔτος 1964 ἦτο διπλασία, ἤτοι 7,0%, ὀφειλομένη, ὡς ἐξετέθη, προκειμένου καὶ περὶ τῶν ἀποδοχῶν ἔργατῶν, εἰς τὰς σημειωθείσας αὐξήσεις (1) τῶν ἀποδοχῶν μισθωτῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, διὰ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν ἰσχυουσῶν Συλλογικῶν Συμβάσεων Ἑργασίας.

στ) Ἡ ἐξέλιξις τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων κατὰ κλάδους τῆς βιομηχανίας

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἐξέτασις τῶν διακυμάνσεων, τὰς ὁποίας ἐμφανίζει ἡ σημειωθείσα αὐξησις τῶν ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων εἰς τοὺς κατ' ἴδιαν κλάδους τῆς βιομηχανίας. Οὕτως, ἔναντι τῆς σημειωθείσης μέσης αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων κατὰ 14,4% μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1961 — 1964, εἰς ἕνδεκα κλάδους τῆς βιομηχανίας, ἐπὶ συνόλου εἴκοσιν, ἡ σημειωθείσα αὐξησις τῶν ἀποδοχῶν ἦτο ἀνωτέρα τῆς μέσης τοιαύτης.

Ἡ μεγαλύτερα αὐξησις, ἥτις ἐσημειώθη, ἀφορᾷ τοὺς ὑπαλλήλους τοὺς

Πίναξ 10

Ἐμφαίνων τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας εἰς τοὺς ὁποίους ἐσημειώθησαν τὰ μεγαλύτερα ποσοστὰ αὐξήσεων εἰς τὰς ἀποδοχὰς τῶν ὑπαλλήλων

(Εἰς δραχμὰς)

Κλάδοι βιομηχανίας	Μέσος ὀρος μηνιαίων ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων	1964
		1961 = 100,0
Σύνολον βιομηχανίας	2.954	114,4
Βιομηχανία κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν μηχανῶν καὶ συσκευῶν	2.749	130,8
Βιομηχανία διάφοροι	2.596	122,6
Βιομηχανία ποτῶν	2.734	121,7
Βιομηχανία εἰδῶν ἐνδύσεως—ὑποδήσεως	1.931	120,1
Βιομηχανία μὴ μεταλλικῶν ὀρυκτῶν	2.997	118,6

(1) α) Θεοδ. Μουρούτη : Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀποδοχῶν μισθωτῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὸ ἔτος 1964, εἰς «Δελτίον Πολιτικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν», τεύχος 23 — 24, Ἀθήναι 1965. β) Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων : Ἡ Ἑλληνικὴ Βιομηχανία, Ἀθήναι, 1965. γ) Τράπεζα Ἑλλάδος : Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία κατὰ τὸ ἔτος 1964, Ἀθήναι 1965.

άπασχολουμένους εις τὸν κλάδον κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν μηχανῶν καὶ συσκευῶν καὶ ἀνῆλθεν εις 30,8% κατὰ τὰ ἔτη 1961 — 1964.

Ἐναντιθέτως, ἡ μικροτέρα αὐξησης, ἣτις ἐσημειώθη κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον ἦτο 6,6% καὶ ἀντιστοιχεῖ εις τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ κλάδου κατασκευῆς μηχανῶν καὶ συσκευῶν.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 10 πίνακα ἐμφαίνονται οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας εις τοὺς ὁποίους ἀντιστοιχοῦν αἱ μεγαλύτεραι αὐξήσεις τῶν ἀποδοχῶν κατὰ τὰ ἔτη 1961 — 1964 εις τοὺς ὑπαλλήλους.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω συνοπτικοῦ πίνακος προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα :

α) Ὡς συμβαίνει καὶ εις τὰς ἀποδοχὰς τῶν ἐργατῶν, ὁ ὑψηλότερος ρυθμὸς εις τὰς αὐξήσεις τῶν ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων ἐσημειώθη εις τοὺς ἀπασχολουμένους κυρίως εις τοὺς κλάδους ὅπου ἀπαιτεῖται ἐιδικευμένη ἐργασία.

β) Ἡ σημειωθεῖσα αὐξησης τῶν ἀποδοχῶν ὑπαλλήλων ἀντιστοιχεῖ εις αὐξησην τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τούτων κατὰ τὴν ἐν λόγω περίοδον, ἥτοι ἔναντι αὐξήσεως τοῦ γενικοῦ μέσου ὄρου κατὰ 14,4%, ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ ηὔξηθη μόνον κατὰ 3,6% μὲ ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησην τῶν πραγματικῶν ἀποδοχῶν κατὰ 10,8%.

Τέλος, εις τὸν κατωτέρω συνοπτικὸν ὑπ' ἀριθ. 11 πίνακα ἀπεικονίζονται οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας, εις τοὺς ὁποίους οἱ ὑπάλληλοι κατὰ τὸ ἔτος 1964 ἐλάμβανον τὰς ὑψηλοτέρας μέσας ἀποδοχὰς.

Πίναξ 11

Ἐμφαίνων ταὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας, αἵτινες κατέβαλον τὰς ὑψηλοτέρας μηνιαίας ἀποδοχὰς εις ὑπαλλήλους κατὰ τὸ ἔτος 1964

(*Εἰς δραχμὰς*)

α/α Κλάδοι βιομηχανίας	Μέσος ἐτήσιος ὄρος μηνιαίων ἀποδοχῶν	Ἀποκλίσεις τοῖς % ἐκ τοῦ μέσου ὄρου
<i>Σύνολον βιομηχανίας</i>	3.380	100,0
Βασικαὶ μεταλλουργικαὶ βιομηχ.	4.370	129,2
Παραγωγῶν ἀνθρακος	4.350	128,7
Κατασκευῆς μεταφ. μέσων	3.952	116,9
Καπνοῦ	3.872	114,6

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος προκύπτει ὅτι, ἔναντι τῶν 3.380 δραχμῶν τοῦ γενικοῦ μέσου ὄρου, αἱ ἀποδοχαὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ κλάδου τῶν βασικῶν μεταλλουργικῶν βιομηχανιῶν, ἀνῆρχοντο εις 4.370 δραχμὰς, ἥτοι ἦσαν ἀνώτεραι κατὰ 29,2% ἔναντι τοῦ μέσου ὄρου διὰ τὸ σύνολον τῆς βιομηχανίας.

Αἱ χαμηλότεραι ἀποδοχαὶ ὑπαλλήλων, ὁμοίως κατὰ τὸ ἔτος 1964, ἀντιστοιχοῦν εις τοὺς ὑπαλλήλους τοὺς ἀπασχολουμένους εις τὸν κλάδον τῆς

βιομηχανίας ποτών και άνέρχονται εις 2.935 δραχμάς, ήτοι είναι κατώτερα κατά 17,2% έναντι του γενικού μέσου όρου.

Αναλυτικώτερον, ή διάρθρωσις και ή εξέλιξις των μηνιαίων άποδοχών ύπαλληλων δίδονται εις τους έν συνεχεία ύπ' άριθ. 2 και 2α αναλυτικούς πίνακας.

4. Η άμοιβή έργασίας εις τās Χώρας τής Κοινής 'Αγοράς

Ένδιαφέρουσα τυγχάνει ή σύγκρισις των σημειωθείσών αύξήσεων εις τās άποδοχάς των μισθωτών έν Έλλάδι, έν σχέσει με τās αντίστοιχους τοιαύτας των Χωρών τής Κοινής 'Αγοράς, κατά την αύτην περίοδον.

Εις τόν κατωτέρω συνοπτικόν ύπ' άριθ. 12 πίνακα δίδονται οί δείκται μεταβολών ώριαίων άποδοχών έργατών εις την βιομηχανίαν, άναχθέντες διά λόγους συγκρισιμότητος επί κοινής περιόδου βάσεως, ήτοι, τó έτος 1961.

Πίναξ 12

Έμφαίνων την εξέλιξιν των δεικτών ώριαίων άποδοχών έργατών εις τās Χώρας τής Κοινής 'Αγοράς (¹)

(¹ Έτος βάσεως 1961 = 100,0)

ΕΤΗ	Έλλάς	Γαλλία	Γερμανία	Ίταλία	Λουξεμβούργον	Όλλανδία	Βέλγιον
	(α)	(β)	(α)	(β)	(γ)	(γ)	(γ)
1961	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1962	105,3	108,8	110,7	118,4	109,4	109,4	108,2
1963	110,5	117,7	119,5	138,6	117,2	117,2	117,3
1964	122,4	125,8	125,8	153,5	129,1	139,1	127,1

Πηγή :

(¹) Year Book of Labour Statistics, International Labour Office, Genève,

1964.

(α) Μέσος όρος μηνών Φεβρουαρίου, Μαΐου, Αύγουστου, Νοεμβρίου.

(β) Μήν Σεπτέμβριος.

(γ) Μήν Όκτώβριος.

Έκ του άνωτέρω πίνακος προκύπτει ότι τó μεγαλύτερον ποσοστόν αύξήσεως, ήτοι 47,2% άντιστοιχεί εις τους έργάτας τής Ίταλίας κατά την περίοδον 1961 - 1964. Άκολουθεί ή Δυτ. Γερμανία με 40,1%, και ή Γαλλία με 22,4%. Διά τās λοιπάς Χώρας τής Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος δέν ύφίσταντο διαθέσιμα στοιχεία διά τó έτος 1964.

Εις τόν κατωτέρω ύπ' άριθ. 13 συνοπτικόν πίνακα δίδεται ή ποσοστιαία κατανομή των ώριαίων άποδοχών των έργατών των Χωρών τής Κοινής 'Αγοράς, έν σχέσει προς τās αντίστοιχους άποδοχάς των Έλλήνων έργατών εις τās άναφερομένας βιομηχανίας.

Μέσοι έτήσιοι όροι μηνιαίων άποδοχών ύπαλληλων εις την βιομηχανίαν

(Εις δραχμάς)

Κωδικός έτη	Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	1961		1962		1963		1964	
		"Αποφές των φύλων"	Ετήσιος	"Αποφές των φύλων"	Ετήσιος	"Αποφές των φύλων"	Ετήσιος	"Αποφές των φύλων"	Ετήσιος
20-39	Σύνολον βιομηχανίας	2.954	1.865	3.061	1.938	3.175	2.027	3.380	2.172
20	Βιομηχ. ειδών διατρ. έκτός ποτών	2.594	1.635	2.669	1.654	2.722	1.681	2.935	1.819
21	Βιομηχανία ποτών	2.734	1.887	2.868	1.902	3.085	1.922	3.328	2.031
22	Καπνοβιομηχανία	3.583	3.702	3.607	2.080	3.686	2.209	3.872	2.380
23	Υφαντικά βιομηχανία	2.941	3.231	3.083	2.080	3.215	2.187	3.398	2.341
24	Βιομηχ. ειδών υποδήσεως, ειδών ένδυμασίας	1.931	2.162	1.982	1.690	2.117	1.798	2.319	1.888
25	Βιομηχανία ύλνου & φελού	2.157	2.283	2.188	1.623	2.303	1.600	2.420	1.776
26	Βιομηχ. επίπλων και ειδών επίπλώσεως	2.150	2.442	2.132	1.594	2.274	1.715	2.431	1.786
27	Βιομηχ. χάρτου & κατασκ. ειδών εκ χάρτου	3.230	3.567	3.125	1.899	3.131	1.940	3.468	2.254
28	Έκτυπώσεως, έκδοσεως & συναφεύς βιομηχανία	2.778	2.962	2.930	1.988	2.991	2.119	3.092	2.115
29	Βιομηχ. δέρματος, γουναρικών & ειδών εκ δέρματος	2.730	2.998	2.752	1.649	2.975	1.830	3.184	1.885
30	Βιομηχανία έλαστικού	3.046	3.309	3.432	2.354	3.570	2.021	3.545	2.175
31	Χημικά βιομηχανία	3.242	3.436	3.432	2.657	4.027	2.504	3.735	2.642
32	Βιομηχ. παραγωγών: πετρέλ. & άνθρακος	3.716	3.952	3.738	2.657	4.027	2.504	4.350	3.009
33	Βιομηχ. μη μεταλλ. όρυκτών	2.997	3.138	3.140	2.046	3.296	2.198	3.553	2.392
34	Βασικά μεταλλ. βιομηχανία	3.795	4.110	3.875	2.007	3.959	2.068	4.370	2.227
35	Κατασκ. άντικειμ. εκ μετάλλου εκτός μηχανών	3.101	3.485	3.093	1.838	3.160	1.991	3.437	2.183
36	Κατασκ. μηχαν. & συσκ. εκτός των ηλεκτρικών	2.837	3.029	2.891	1.890	3.040	1.761	3.023	1.927
37	Κατασκ. ηλεκτρ. μηχαν. & συσκ.	2.749	3.010	3.094	1.890	3.399	2.094	3.597	2.281
38	Κατασκευη μεταφορικών μέσων	3.660	3.821	3.943	1.998	3.892	2.316	3.952	2.504
39	Διάφοροι βιομηχανία	2.596	2.988	2.672	2.007	2.935	2.012	3.182	2.184

Πίναξ 2α
 Δείκται μεταβολών μέσων μηνιαίων αποδοχών υπαλλήλων (άμφοτέρων τών φύλων) εις την βιομηχανίαν
 (Βάσις δείκτου : 1961 = 100,0)

Κωδικός ἀριθμός κλάδου	Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	Μέσος όρος			
		μηνιαίων 1961	1962	1963	1964
20 - 39	Σύνολον βιομηχανίας	2.954	103,9	107,5	114,4
20	Βιομηχανία ειδών διατροφής	2.594	102,9	104,9	113,1
21	Βιομηχανία ποτών	2.734	104,9	102,8	121,7
22	Καπνοβιομηχανία	3.583	100,7	102,9	108,1
23	Ύφαντικά βιομηχανία	2.941	104,8	109,3	115,5
24	Βιομηχ. ειδών υποδήσεως, ειδών ένδυμασ.	1.931	102,6	109,6	120,1
25	Βιομηχανία ξύλου & φελλού	2.157	101,4	106,8	112,2
26	Βιομηχανία επίπλων & ειδών επίπλώσεως	2.150	99,2	105,8	113,1
27	Βιομηχ. χάρτου & ειδών εκ χάρτου	3.230	96,7	96,9	107,4
28	Εκτυπώσεις, εκδόσεις & συναφείς βιομηχανία	2.778	105,5	107,7	111,3
29	Βιομηχ. δέρματος, γουναρ. και ειδών εκ δέρματος	2.730	100,8	109,0	116,6
30	Βιομηχανία έλαστικού	3.046	98,4	107,1	116,4
31	Χημικά βιομηχανία	3.242	105,9	110,1	115,2
32	Βιομηχ. παραγωγών πετρελαίου & άνθρακος	3.716	100,6	108,4	117,1
33	Βιομ. μη μεταλλικών όρυκτών	2.997	104,8	110,0	118,6
34	Βασικά μεταλλουργικά βιομηχανία	3.795	102,1	104,3	115,2
35	Κατασκ. άντικειμένων εκ μετάλλου εκτός μηχανών	3.101	99,7	101,9	110,8
36	Κατασκ. μηχανών & συσκευών, εκτός τών ηλεκτρικών	2.837	101,9	99,6	106,6
37	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών & συσκευών	2.749	112,6	123,6	130,8
38	Κατασκευή μεταφορικών μέσων	3.660	107,7	106,3	108,0
39	Διάφοροι βιομηχανία	3.596	102,9	113,1	122,6

Πίναξ 13

Έμφαίνων τὰς ἀποκλίσεις ἐπὶ τοῖς % τῶν ὠριαίων ἀποδοχῶν (1) ἐργατῶν τῶν Χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἐν σχέσει μὲ τὰς ἀποδοχὰς τῶν Ἑλλήνων ἐργατῶν, εἰς τρεῖς κλάδους τῆς βιομηχανίας
(¹ Ἑλλάς = 100,0)

Χῶραι	Βιομηχανία διατροφῆς	Βιομηχανία ἐνδύσεως ὑποδήσεως	Βιομηχανία κατασκευῆς ἐπίπλων
Ἑλλάς	100,0	100,0	100,0
Γαλλία	166,4	183,6	100,1
Γερμανία Δυτ.	196,8	236,4	118,1
Βέλγιον	171,2	211,8	111,8
Κάτω Χῶραι	173,6	186,4	100,0
Ἰταλία	115,2	122,7	(²)

1) Πηγή: Office Statistique de Communautés Européennes, Statistique Sociales, No 1, 1963.

2) Δὲν ὑφίστανται στοιχεία.

Δέον νὰ λεχθῆ ἑνταῦθα ὅτι διὰ τὴν ἐρμηγείαν τῶν ἀνωτέρω δεδομένων, δὲν ὑφίσταται ἀπόλυτος συγκρισιμότης τῶν δεδομένων μισθῶν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῶν Χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας αἱ ἀποκλίσεις τυγχάνουν ἀξιόλογοι, δύναται νὰ συναχθῆ τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ ἐν λόγω ἀποκλίσεις εἶναι στατιστικῶς σημαντικά.

5. Ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας ὡς στοιχεῖον κόστους τῆς παραγωγῆς

Ὡς ἐλέχθη, βάσει τῶν δεδομένων τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., τὸ γενικὸν μέσον ὠρομισθιον ἐργατῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἀνέρχεται εἰς 9,3 δραχμὰς ἢ 74,40 δραχμὰς διὰ τὴν παροχὴν κανονικῆς ἐργασίας ἑνὸς ὀκταῶρου.

Τὸ ἀνωτέρω ἡμερομισθιον δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν πραγματικὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς βιομηχανίας, καθ' ὅτι πέραν τῆς ἀνωτέρω ἀμοιβῆς, τὴν ὁποίαν καταβάλλει ἀμέσως ἢ ἐπιχείρησις εἰς τὸν μισθωτὸν, ὑπόκειται αὕτη εἰς πλῆθος ἐτέρων ἐπιβαρύνσεων, αἵτινες βαρύνουν τὸ κόστος παραγωγῆς.

Αἱ ἐν λόγω ἐπιβαρύνσεις (μὲ βᾶσιν 290 ἡμερομισθια ἐτησίως) δίδονται εἰς τὸν πίνακα 14.

Ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος 14 προκύπτει ὅτι, τὸ σύνολον τῶν ἐπιβαρύνσεων τῆς ἐπιχειρήσεως ἀνέρχεται εἰς 55,5% εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ συνεπῶς τὸ ἡμερομισθιον τοῦ ἐργάτου ἀπὸ 74 δραχμὰς, προσαυξανόμενον κατὰ 55,5%, ἀνέρχεται εἰς 115,1 δραχμὰς.

Πίναξ 14

Έμφαίνων τήν διάρθρωσιν τῶν ἐτησίων ἐπιβαρύνσεων τῆς βιομηχανίας

Κατηγορία ἐπιβαρύνσεων	Ἐπιβά- ρυνσις ἡμερο- μισθίων
40 ἡμερομισθία ἐτησίως διὰ δῶρα Χριστουγένων καὶ Πάσχα $40 \times 74 = 2960$	14,2
16 » » δι' ἄδειαν $16 \times 74 = 1184$	5,3
13 » » δι' ἐπίδομα ἀδείας $13 \times 74 = 962$	4,3
5 » » δι' ἀργίας ἀμειβομένας $5 \times 74 = 370$	1,6
7 » » δι' ἰσαριθμούς ἡμέρας ἀποχῆς ἐκ τῆς ἐργασίας λόγω ἀσθενείας (I.K.A.) $7 \times 74 = 518$	2,3
Εἰσφορά Ἐργοδότη ὑπὲρ τοῦ I.K.A.	13,0
» » ὑπὲρ ΟΑΑΑ (Δ.Λ.Ο.Ε.Μ.)	5,0
» » ὑπὲρ ἐργατικῆς κατοικίας	0,2
» » ὑπὲρ Ἐπικ. Ἀσφ. (Μ.Ο.)	3,0
Χαρτόσημον ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν (ἀναλογία ἐπιβαρύνουσα τὸν Ἐργοδότην, ὑπὲρ Δημοσίου, Ο.Γ.Α., Τ.Ε.Β.Ε.)	0,6
Ἐπιβαρύνσις Ἐργοδότη ὑπὲρ βάσει Α.Ν. 843/1948.	6,0
Συνολικὸν ὕψος ἐπιβαρύνσεων	55,5%

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν πραγματικὴν δαπάνην τῆς παραγωγῆς διὰ τὴν παροχὴν ὀκταώρου ἐργασίας ὑπὸ τοῦ ἐργάτου.

Ἀναλυομένη ἢ ἀνωτέρω ἐπιβαρύνσις, κατανέμεται ὡς ἀκολούθως :

- 1) Εἰς τὸν μισθωτὸν (81 ἡμερομισθία ἐτησίως
ἀνευ παροχῆς ἐργασίας) τὸ 27,7%
- 2) Εἰς Ὄργανισμοὺς Κοιν. Ἀσφαλίσεων τὸ 21,0%
- 3) Εἰς Ἐργατικὴν Ἐστία τὸ 0,2%
- 4) Εἰς Δημόσιον, Τ.Ε.Β.Ε., Ο.Γ.Α. τὸ 6,60%

Πέραν τῶν ἀνωτέρω ἐπιβαρύνσεων, ὑφίστανται καὶ ἕτεροι τοιαῦται, ὡς τὰ χορηγούμενα ἐπιδόματα ἀνθυγιεινῆς ἐργασίας ἢ ἐπικινδύνου τοιαύτης, ἅτινα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχουν αὐξηθῆ, ἰδίᾳ εἰς ὠρισμένους κλάδους τῆς βιομηχανίας.

6. Συμπεράσματα

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων ἀνωτέρω προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα :

α) Αἶ κατὰ κεφαλὴν ἀποδοχαὶ τῶν μισθωτῶν (ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν) ἐσημείωσαν πραγματικὴν αὐξήσιν κατὰ τὴν ἐρευνηομένην περίοδον 1961-1964.

β) Ἡ ἀπασχόλησις κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον ἐσημείωσε κάμψιν, ἀνερχομένην εἰς 0,6% καὶ ἀφορᾷ κυρίως τοὺς ἐργάτας, καθ' ὅτι ὡς γνωστὸν τὸ ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν ἐμφανίζει σταθερωτέραν σχέσιν ἐργασίας.

γ) Ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας, ὡς στοιχεῖον κόστους, ἐμφανίζει προσαρμογὴν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας. Οὕτω, τὰς ὑψηλὰς ἀποδοχὰς λαμβάνουν

οί μισθωτοί τών κλάδων παραγωγής κεφαλαιουχικών αγαθών, ενώ τας χαμηλές οί εργαζόμενοι εις τας βιομηχανίας παραγωγής αγαθών λαϊκής καταναλώσεως.

δ) Αί ύψηλαι άμοιβαι άντιστοιχοϋν κατά κανόνα εις τούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας εις τούς όποιους ή παρεχομένη εργασία είναι έξειδικευμένη και άπαιτεί εργατικών δυναμικών ύψηλής ποιότητας, άντιστρόφως δέ, αί χαμηλαι άμοιβαι άφοροϋν κατά κανόνα κλάδους τής βιομηχανίας εις τούς όποιους δέν άπαιτείται ειδικευμένη εργασία.

ε) Ή σημειωθείσα κάμψις τοϋ ρυθμοϋ τής μεταναστευτικής κινήσεως κατά τό έτος 1964 δέν είναι ίσως άσχετος προς τήν σημειωθείσαν βελτίωσιν τής άμοιβής εργασίας κατά τήν έν λόγω περίοδον. Ύως γνωστόν, ό αριθμός τών μονίμως μεταναστευσάντων κατά τό έτος 1964 άνήλθεν εις 105.569, έναντι 100.072 τοϋ άντιστοιχου αριθμοϋ τοϋ έτους 1963, ήτοι ηϋξήθη κατά 5,5% έναντι τοϋ έτους 1963. Τό άντίστοιχον ποσοστόν αύξήσεως τοϋ αριθμοϋ τών μονίμως μεταναστευσάντων κατά τό έτος 1963 έναντι τοϋ 1962 ήτο 19,0%.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Άνδρεοπούλου Γεωργ.* : Τά προβλήματα τής παραγωγικότητας, Άθήναι, 1956.
- Γερωνυμάκη Στ.* : Ήθνικόν εισόδημα και άπασχόλησις, Άθήναι, 1965.
- Μουρούτη Θεοδ.* : Une technique appliquée pour la correction de l'Indice d'Emploi par l'enquête sur la structure de l'industrie hellénique, Paris, 1964.
- Μουρούτη Θεοδ.* : Τό πρόβλημα τών «γεννήσεων» και «θανάτων» μονάδων τών αριθμοδεικτών και διά τήν εξάλειψιν τών συστηματικών λαθών, Άθήναι, 1965.
- Μουρούτη Θεοδ.* : Ή εξέλιξις τών άποδοχών μισθωτών εις τήν βιομηχανίαν κατά τό έτος 1964, εις «Έπιθεώρησις Πολιτικών και Κοινωνικών Έπιστημών», Τεύχος 23 - 24, Άθήναι, 1965.
- Μπανταλούκα Κλ.* : Μέθοδος άμοιβής εργασίας και κίνητρα βελτιώσεως τής άποδόσεως αύτης, εις περιοδικόν «Σπουδαί», τόμος ΙΔ', τεϋχος 2, 1964.
- Παπανδρέου Ά.* : Στρατηγική οικονομικής αναπτύξεως τής Έλλάδος, Άθήναι, 1963.
- Παπανδρέου Ά.* : Μία νέα οικονομική πολιτική διά τήν Έλλάδα, Άθήναι, 1963.
- Ε.Σ.Υ.Ε.* : α) Εις Μ.Σ.Δ. Φεβρ., Νοεμ., Δεκεμ. 1963, Ίαν., Άπρ., Μαΐου, Αϋγ., Νοεμ. 1964 και Ίαν., Μαΐου 1965
- » β) Άποτελέσματα Έτησίων Βιομηχανικών Έρευνών 1957, 1958, 1959, 1960, 1961.
- » γ) Άποτελέσματα έρεύνης επί τής άπασχολήσεως και άμοιβής εργασίας εις τήν βιομηχανίαν και τήν βιοτεχνίαν 1962 - 1963.
- International Labour Office* : a) Report to the Government of Greece on Labour Statistics (employment and payroll statistics), Genève, 1964.
- b) Year-book of Labour Statistics, Genève, 1964,
- Office Statistique des Communautés Européennes, Statistiques Sociales*, No 1, 1963.
- Σύνδεσμος Έλλήνων Βιομηχάνων* : Ή ελληνική βιομηχανία, Άθήναι, 1965.
- Τράπεζα Έλλάδος* : Ή ελληνική οικονομία κατά τό έτος 1964, Άθήναι, 1965.